

kalmazza a végső megoldást a zsidókérdésben azokkal a zsidókkal szemben, akik az ország határain belül élnek, de terjessze ki azokra is, akik külföldön élnek, pontosabban egyezzen bele, hogy az utóbbiakkal szemben a befogadó országban hatályos zsidóellenes rendelkezéseket fogantatosíthassák. De mindez még nem volt elég. Nem hivatalosan, az RSHA (Reichssicherheitshauptamt, Birodalmi Biztonsági Főhivatal) és a magyarországi szélsőjobboldal egyes képviselőinek bekapcsolásával s a miniszterelnök megkerülésével arra biztattak – politikai és ideológiai érveket latba vetve –, hogy dolgozzák ki az összes magyarországi zsidó többszakaszos deportálásának titkos tervét. A háborús bizonytalanságok közepette bármilyen hibákat és baklövéseket követett is el Kállay, az tény és tagadhatatlanul egyik legfőbb érdeme, hogy a náci imént említett főbb követeléseinek egyikét sem teljesítette.¹⁹ Konokul ellenszegült annak, hogy a zsidókérdést Magyarországon szélsőséges módon, náci mintára oldják meg, s mi sem bizonyítja ezt szembeötölőbben, mint az a tény, hogy amikor a németek megszállták az országot, a zsidóság tulajdonképpen fizikailag sértetlen volt.

Német nyomás a „végső megoldás” érdekében

A német–magyar viszony a zsidókérdés miatt 1942 nyarán baljós fordulatot vett. A magyarországi zsidóság megsemmisítése részét képezte az európai zsidók kiirtására vonatkozó náci tervnek, melynek részleteit 1942. január 20-án dolgozták ki Wannseeben, a Führer parancsára²⁰ Reinhard Heydrich SS-tábornok (Obergruppenführer), az RSHA vezetőjének irányítása alatt.²¹ „A külügyminisztérium szándékait és elgondolásait az európai zsidókérdés tervbe vett végső megoldásával kapcsolatban” az az előterjesztés tartalmazta, amelyet a minisztérium *Deutschland* osztályának vezetője, Martin Luther szerkesztett. Egyébként Wannseeben is ő képviselte a külügyet.²² Az 1941. december 8-án kelt irat a magyarországi zsidósággal kapcsolatban a következőket írta elő:

- a németek áttelepítik azokat a zsidókat, akiket a magyar kormány átad;
- a németek kinyilvánítják készségüket, hogy a magyar zsidókat keletre deportálják;
- nyomást kell gyakorolni a magyar kormányra, hogy a nürnbergi törvények mintájára alkosson zsidóellenes törvényeket.²³

Kállaynak a nyilvánosság előtt tett kemény hangú kijelentései felvilányozták a németeket,²⁴ akik a magyar kormányhoz fordultak, járuljon hozzá, hogy a Harmadik Birodalomban, továbbá az Európa németek